

הצעת מתווה למדיניות הממשלה בתחום תרבות הספר

התאחדות בעלי הוצאות הספרים - ארגון המייצג 46 הוצאות הספרים המוכרות בישראל מהגדולות ועד הקטנות. הארגון קיים משנת 1939 ועוסק בעידוד קריאה לצד חיזוק ענף המו"לות בישראל.

"שבוע הספר העברי" הוא בין מפעליה החשובים של ההתאחדות.

יו"ר ההתאחדות - ביני טריואקס – מנכ"ל הוצאת מטר.

חברי הדירקטוריון הם מנהלי ההוצאות: ידיעות ספרים, שוקן, מודן, כנרת זמורה דביר, קיבוץ מאוחד, עם עובד, אגם.

ההשקעה בתרבות הספר הנה נדבך מהותי נוסף להתפתחות הפרט, מהטף הרך ועד אחרון זקני השבט. הספר הוא כלי המסייע לצמצום פערים בחברה הישראלית, הפגת בדידות בזקנה ולחיזוק חברה רב-תרבותית ופלורליסטית.

במהלך השנים האחרונות חלה התעלמות מוחלטת של כלל משרדי הממשלה מתרבות הספר. ההתעלמות באה לידי ביטוי בהקשרים תקציביים, רגולטורים והעדר תוכניות עדכניות פורצות דרך.

הממשלה החדשה מהווה הזדמנות לייצר תוכנית חומש המכירה בתפקיד המוביל והייחודי של משרד האוצר לצד משרד התרבות בקביעת מדיניות תוך גיבוש ומימוש תוכניות מקצועיות ארוכות טווח המגובות בחקיקה ובתקציב רב שנתי.

להלן 8 עקרונות הייסוד אשר יהוו בסיס בתוכנית החומש:

- הגדרת שבוע הספר העברי כפסטיבל לאומי – בחקיקה ראשית תוך תקצוב קבוע
- הגנה אקטיבית על זכויות יוצרים בספרות ישראלית.
- מענקי מדינה ייעודיים לתוכניות יצירתיות וחדשניות לקידום קריאה ככלי נוסף לסגירת פערים חברתיים. ובהקשר זה ריענון פעילויות ותפיסת חודש הספר עברי.
- קביעת תקציב ייעודי העומד על 3 מיליון ₪ בשנה למתחמים ישראלים המייצגים בכבוד את ישראל ב- 4 ירידי ספרות בינלאומיים בשנה הקמת סל לעידוד ותמרוץ הוצאות לאור אשר יוצאו ספרות מקור ישראלית, בדגש על פריפריה חברתית-כלכלית.
- הטבות לרשויות אשר יקימו בתחומן ספריות בית ספר על פי קריטריונים
- תמיכה בפרסום מחקרים אקדמיים בתחום מדעי הרוח בעברית.
- תקציב מדינה ייעודי שנתי לפרסומים המעודדים קריאה כחלק מחודש הספר העברי.

לשם כך נדרשת:

1. הקמת מועצה לאומית לתרבות הספר

א. על מנת לייצר תשתית ידע ראויה לדיוני המועצה המבוססת על נתוני אמת רלוונטיים, תודיע הממשלה תוך 3 חודשים מיום הקמתה ללמ"ס ומשרד הכלכלה על הכנת מסד נתונים לאומי מעודכן (האחרון בוצע לפני 12 שנה) על "מצב תרבות הספר בישראל" בחיתוכים שונים (ענף המו"לות הוצאות והכנסות, כ"א, צריכת ספרים, סוגות, פריפריה מול מרכז, כמויות, חקיקה, תקציב ממשלתי בשנים האחרונות, אנשי המקצוע המגוונים, הכשרות, כמות ספריות, חנויות, זכויות יוצרים ועוד) הכל בהשוואה בינלאומית.

ב. הממשלה תביא תוך חצי שנה מיום הקמתה הצעת חוק להקמת מועצה לאומית לתרבות הספר.

ג. מודל המועצה הלאומית לספרות יאפשר מעורבות מיעצת לממשלה בנושאי מדיניות ארוכת טווח כאשר לפחות חצי מחבריה בעלי מעמד בשדה היצירה, העשייה, הביצוע והמחקר בתחום הספרות והספרים.

2. הגדרת הספר כמשאב לאומי ביעדי משרד התרבות

א. **שבוע הספר:** המדינה, בהובלת משרד התרבות, תהפוך את שבוע הספר לפסטיבל לאומי כדוגמת פסטיבל המחולות בכרמיאל וככזה תקדם אותו בסדר היום הציבורי ואת תקצובו.

ב. **תקציב התרבות:** משרד התרבות ימנה ועדת מומחים שבה ישתתפו נציגי תרבות הספר, האוצר והחינוך. הוועדה תקבע מתווה רב-שנתי לתקצוב פעילויות סביב תרבות הספר ולצעדים חדשניים ויצירתיים הנדרשים למימושו תוך קבלת המלצות מהמועצה לתרבות הספר.

קווים מנחים לעבודת הוועדה:

(1) קביעת יעד שנתי בעל נושא מרכז, משתנה, לתחום הספר הנוגע בכל פעם באנשי מקצוע מגוונים בשרשרת הוצאה לאור.

(2) תכנית ממוקדת לצמצום פערי תרבות הקריאה בין השכבות החברתיות-כלכליות, בין דוריות בישראל.

(3) תקציב ייעודי (3 מיליון ש"ח) למועצה לאומית ותרבות הקשורים למתחמים ישראלים בירידי ספרים בעולם.

(4) תקצוב ייעודי לתמיכה בפרסום ספרי מחקר אקדמי בעברית לשם עידוד המחקר והידע בציבור.

ג. **זכויות יוצרים:** משרד התרבות ימנה תוך 3 חודשים ועדת מעקב והמלצות בשיתוף מומחה ממשרד המשפטים לבדיקת כל סוגי הפרות הזכויות המתקיימות בתחום

זכויות היוצרים לספרות ואשר תמליץ על מהלכים מדיניים חקיקתיים ואכיפתיים לממשלה.

- ד. **מערכת החינוך:** שר החינוך בתיאום עם שר האוצר יכינו הצעה (טיבה המשפטי יקבע ע"י המשרד) שבמסגרתה: **ייקבעו הטבות לרשויות אשר יקימו בתחומן ספריות בית ספר על פי קריטריונים.** במסגרת הספריות יכללו כל הרכיבים הנצרכים לאיכות הן בתכנים והן בכלים ותשתיות להם זכאי כל תלמיד בישראל: בינוי, חינוך לאוריינות קריאה, תכנים מותאמים ללקוי למידה ועוד. המדינה תקבע כללים שיבטיחו מנגנון איזונים של השתתפות ואחריות השלטון המקומי והמרכזי בתחזוק הספריות.
- ה. **הכרה מקצועית:** משרד העבודה והרווחה – ידון בהפיכת מקצוע הוצאה לאור / העריכה ותרגום למקצועות מוכרים ורשמיים. מסלול יומלץ ע"י המועצה הלאומית לתרבות הספר.

שרית אורן
התאחדות בעלי הוצאות הספרים בישראל
052-6506672; אתר <https://www.tbpai.co.il/>
מנכ"ל